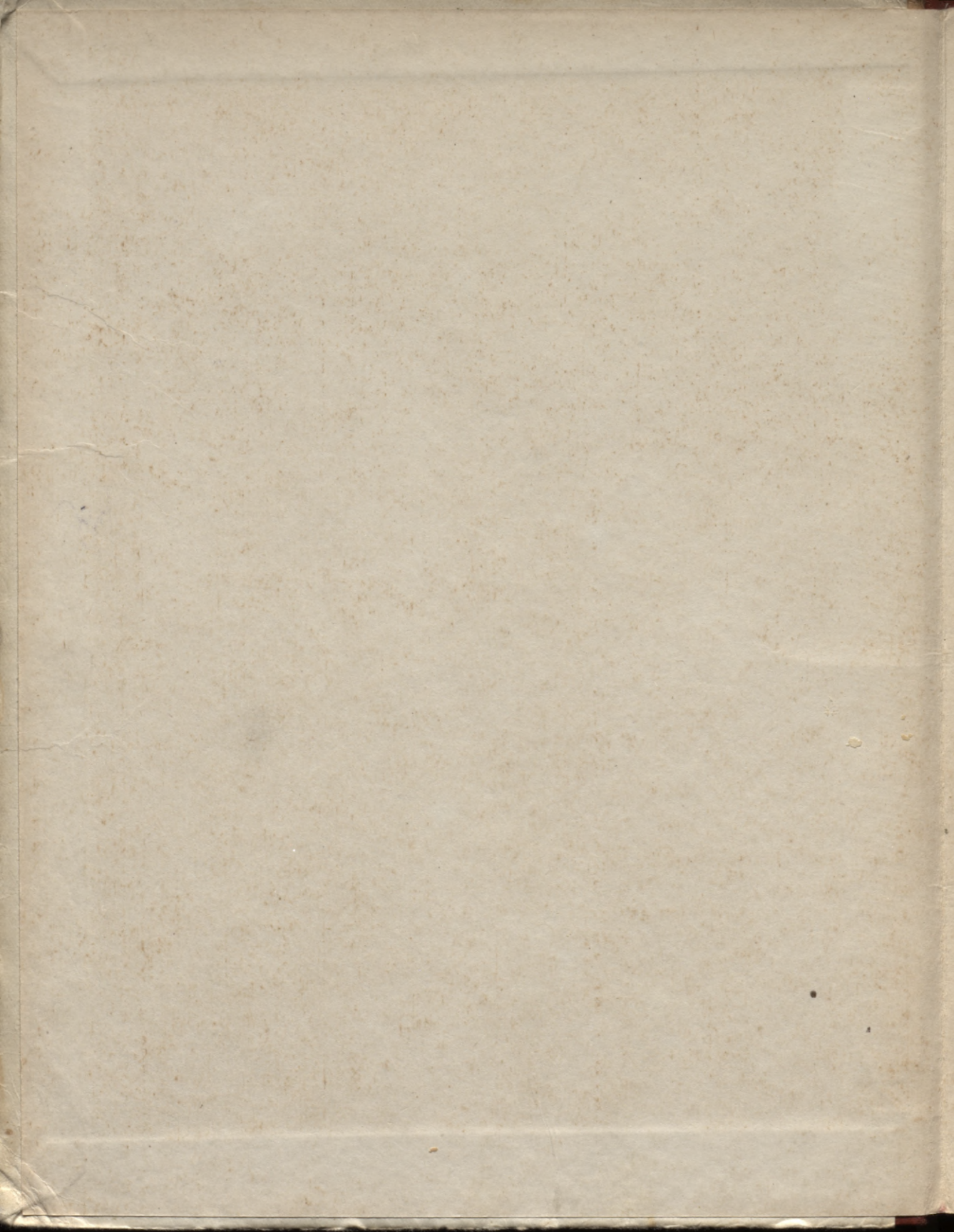

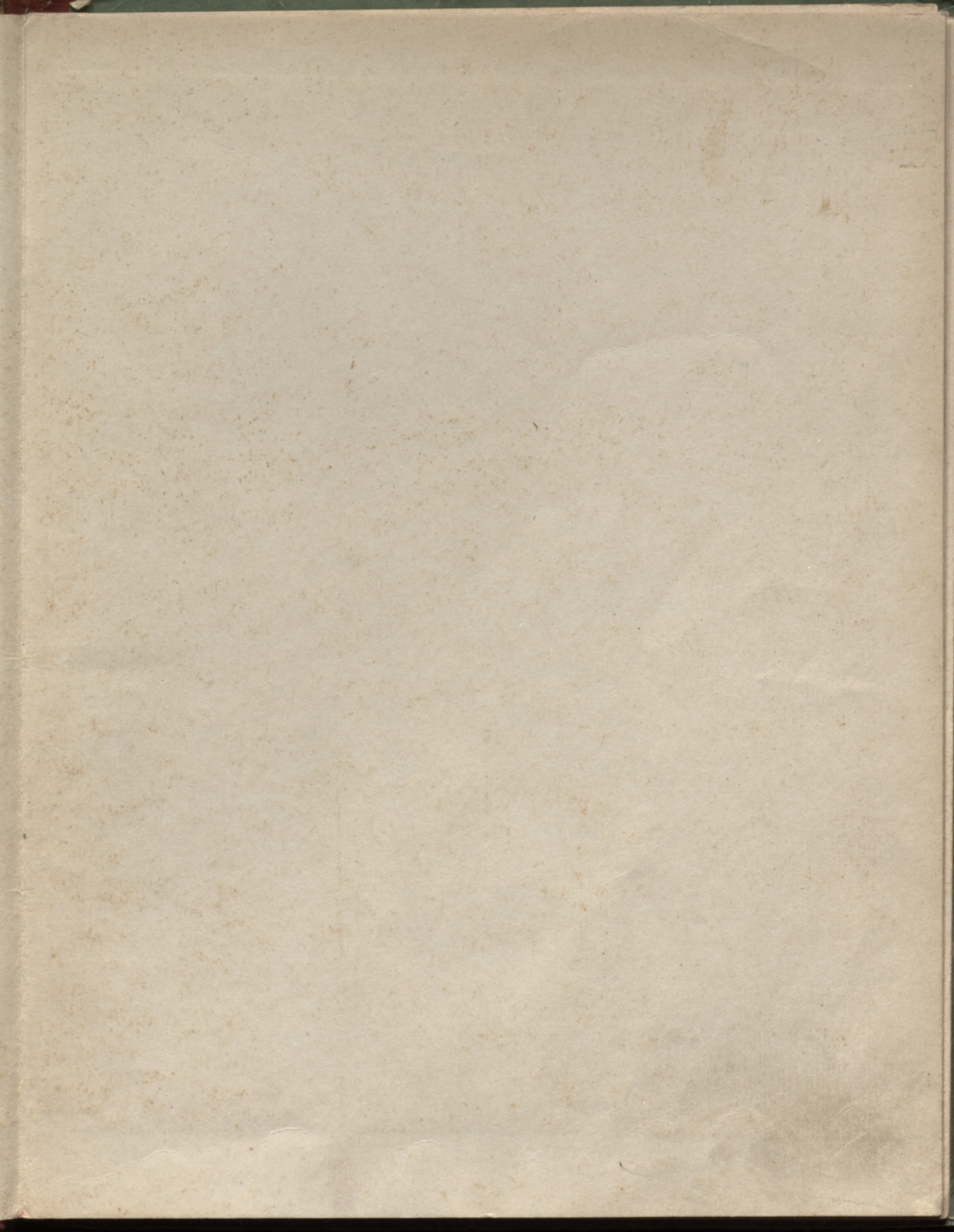
J
512

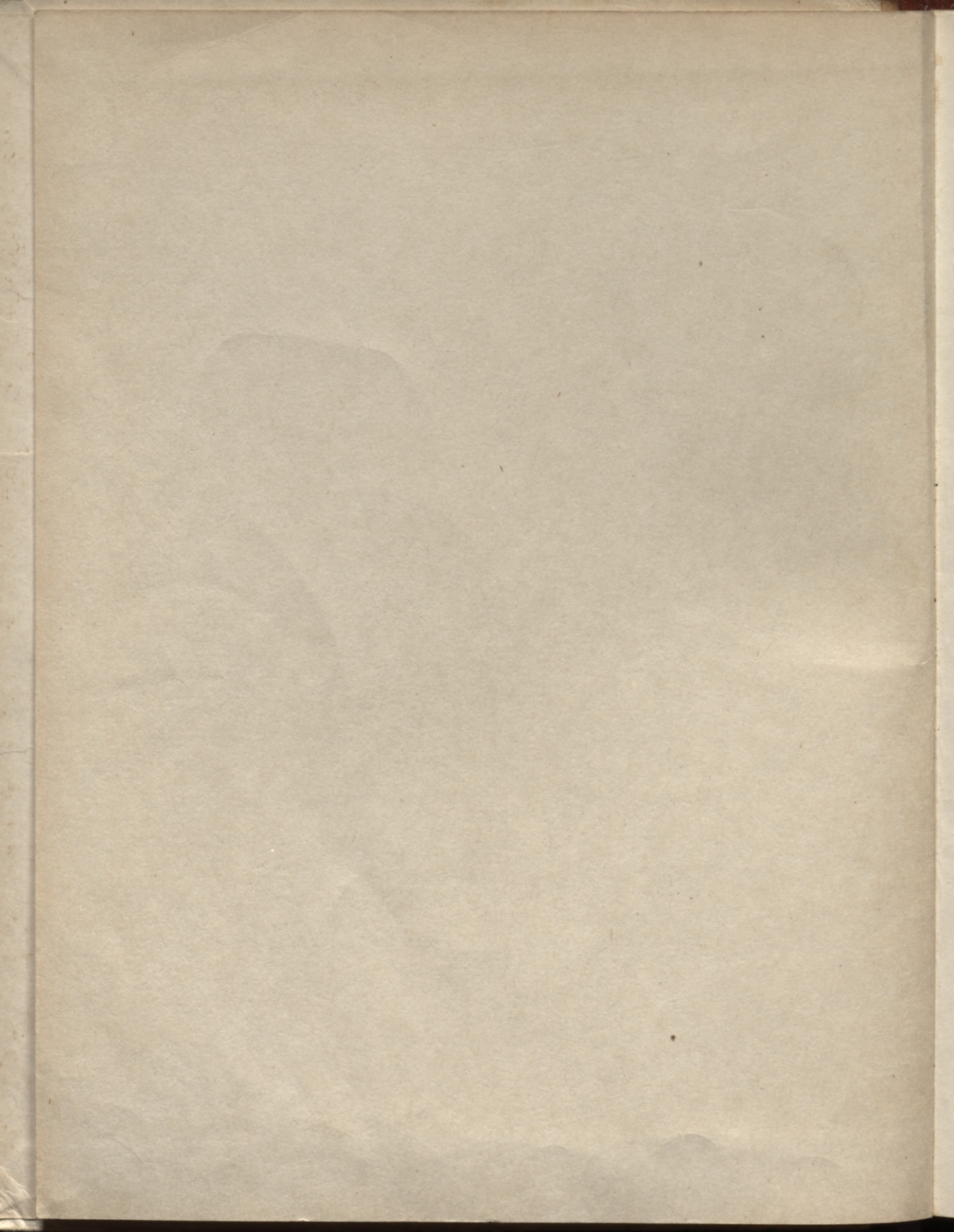
J. Juchone

TIPSIS
TODSIS
UN
TEDIS

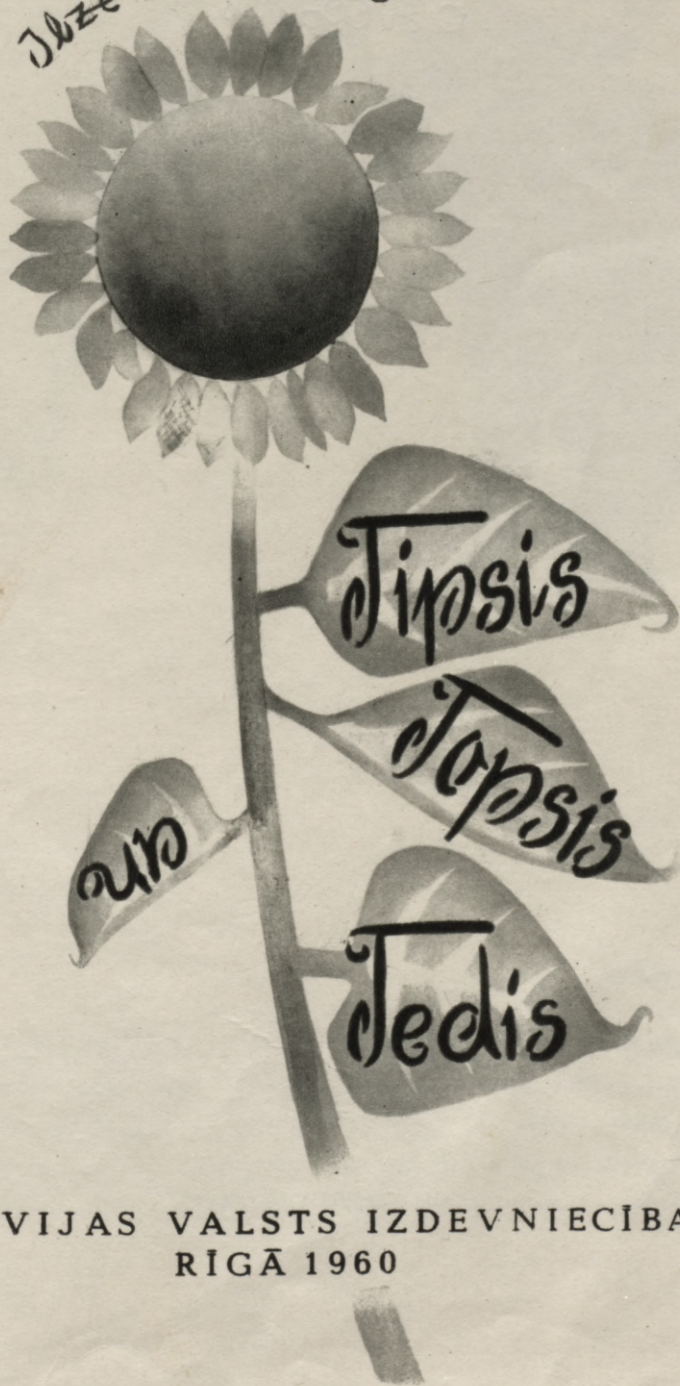

L $\frac{J}{512}$

Dubl.

L/4
J

Jūze Jūchēne

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA
RĪGĀ 1960

Latv. PSR Valets biblioteka

~~61-4.305~~

030605895

ILUSTRĒJIS G. KROLLIS

KAS VIŅI IR

Tipsis un Topsis ir divi mazi sunēni. Viņi ir apaļi un pelēki kā dadžu galviņas. Un abi pavisam, pavisam vienādi. Tipsim ir melns purniņš un trīs baltas spalvas pašā astes galā. Bet atšķirt viņus tik un tā nevar, jo arī Tipsim ir melns purniņš un balts astes gals. Kad sauc Tipsi, viņi skrien abi divi. Kad

sauc Topsis, atkal jož abi, lielās ausis vien kūlājas. Ej nu sazini, kurš no viņiem ir Topsis un kurš Tipsis. Droši vien skaidri to zina tikai vecā Leda. Bet arī viņa to nesaka. Atskrien no ganiem, rasā nobridusies, priecīgi iesmilkstas un ar garu, sārtu mēli noglāsta pieres abiem kucēniem vienādi. Nu, kā tur lai noskaidro, kurš ir Tipsis, kurš Topsis?

Viņiem abiem ir viens draugs — Tedis. Skriet viņš prot drusku labāk nekā Tipsis un Topsis. Riet toties — neprot tik labi. Kurmjus un peles kašņā visi vienādi, bet uz skolu pirmajā septembrī jāiet tikai Tedim . . . Tipsim un Topsim tas nav īsti pa prātam. Bet vai nu draudzība tādēļ izjuks?

Īsta draudzība jau nav salmu klēpis.

NAV KO SMILKSTĒT

Pēcpusdienā kolhoza govīs sarindojas ganu ceļā, lai dotos uz tālajiem āboliņa laukiem. Ganu māte vīcina stibu un sauc:

— Leda! Leda! Ledā! Sē maize, Ledā!

Leda žēli paskatās uz mazuļiem, vainīgi pašūpo asti un naigi aiztek gar grāvmalu uz fermām. Tipsis un Topsis kādu gabaliņu kūleņo mātei līdzī. Īsās, likās kājeles sapinas zālē, melnie purniņi atduras kurmju cēlumos. Tipsis un Topsis sprauslo un šķaudās, skrien un apveļas un beidzot apstājas pie lielās dūkstis. Nu tālāk vairs nevar tikt. Govīs ar savām milzīgajām kājām tur ir sastampājušas melnas dūņas. Reti vēl redzams kāds zaļš zāles kumšķītis. Leda ar vienu lēcieni ir pāri šīm bezdibeņa briesmām. Bet abi pinkainie kamoliņi paliek sēžot šai malā.

— Tūlīt atpakaļ uz māju! — ganu māte savīcina rīksti, un vējš vien nošņāc kucēniem gar ausīm. Un tad ir jāiet. Cik ilgi sēdēsi? Būtu Tedis te gadījies, viņš paķertu abus draugus padusē un — hop — pāri! Varētu šoreiz ņemt vienkārši aiz ausīm, Tipsis un Topsis nekauktu pārāk stipri, ja tikai viņi tiktu tanī pusē. Tur ir viss — govis, peles un Leda, un žagatas, un cukurs ganu mātes groziņā. Bet drauga nav, kas palīdz. Tedis iet skolā. Un Tipsis ar Topsi saprot, ka tā ir nopietna lieta. Jātek vien mājās! Nav ko smilkstēt!

BEZDARBNIKI

Bet ko tad kucēni mājās iesāks? Tur katram ir savs darbs un pienākums. Tedis vēl nav atnācis no skolas. Teda māte tīra kūti, nes ūdeni un malku. Tēvs visu dienu pa kartupeļu lauku. Vecmāmuļa ar salocītu laikraksta lapu sit mušas pa virtuvi un brīnās, kāpēc rudeņos to tik daudz. Tipsim un Topsim gan nemaz tā neliekas. Viņi būtu ar miegu izķert visus šos kukaiņus, ja vien vecmāmuļa to ļautu.

Ak, kā viņi māk skriet un palēkties. Knaks un kniks — un muša jau zobos! Viens zem galda, otrs pakaļ! Viens uz mūrīša, otrs pakaļ! Viens paķer zeķi, otrs rauj laukā! Viens apgāž ķebli, otrs aizbēg kaukdams! Viens ieskrien ar degunu plīts stūrī, otrs — malkas kastē! Abi aplaizās un

metas uz otru pusi, taisni vecmāmuļai zem kājām. Bet tā arī savu sitamo ne visai draudzīgi paglauda kucēnu apaļās muguras un turklāt vēl sarāj:

— Vai iesiet laukā! Nevar ne soli paspert viņu dēļ. Tak jau lieli suņi, bet pa istabu vien grib dzīvot!

Abi lielie suņi pārveļas pār slieksni un jāņogu krūmā iekšā.

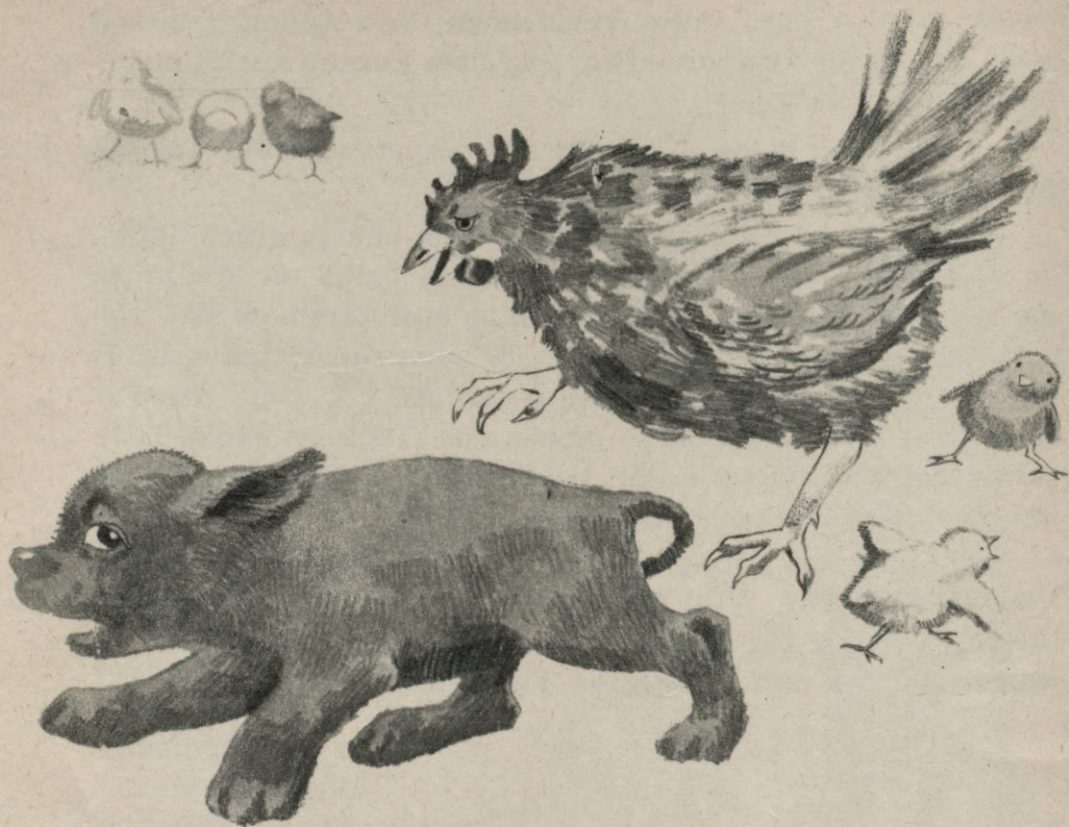
— Ko, ko, ko, ko, ko! — iekliedzas gailis un atvēzējies met ar knābi, kur pagadās. Vienam pa ausi, otram pa asti, vienam pa galvu, otram pa muguru. Šī gada cāļi vīcina spārnus un stipri trokšņo. Neviens negrib saprast, cik grūta dzīve ir pasaulē, ja nav ne darba, ne pienākuma. Tedi iet skolā, Leda ganos, gailis un vistas novāc beidzamās ogas no pazarēm, salasa beidzamos graudus pie klētīm.

Bet Tipsis un Topsis ir bezdarbnieki. Viņi neko neprot. Viņi neko nevar. Viņi tikai visiem pa kājām vien maisās. Govju ganīšanai vēl ir par maziem. Mušu ķeršanai par lieliem. Ko gan lai dara divi tādi suņi — Tipsis un Topsis?

PATĪKAMAS ATMIŅAS

Tipsis un Topsis tagad ir nolēmuši būt pavisam godīgi. Viņi notupstas ceļmalā, saspiež kopā sānus, lai siltāk. Viens norauš asaru ar labo ķepu, otrs ar kreiso. Tagad viņi sēdēs un gaidīs mājās Tedi. Tas tomēr vislabāk saprot suņa sirdi.

Vasarā viņi visi trīs satika pavisam labi. Visur bija sauss... Visur varēja aizskriet... Nevienam nebija skolā jāiet... Kad viņi visi trīs joņoja pa pagalmu — Tedi pa priekšu un tad Tipsis ar Topsi, — gailis atkāpās divus mazus solīšus un tikai dusmīgi mirkšķina savas nīknās, dzeltenās acis. Bet cāļi, šitie negantnieki, — tie, kas tagad nemaz nebaidās no Tipša un Topša, toreiz bija tādi kā olas — apaļi un dzelteni. Tipsis reiz

izmēģināja vienu saņemt zobos. Tas bija tik patīkami, ka viņš būtu to vēl atkārtojis, ja vien pie durvīm nestāvētu tā negantā slota. Toreiz tā šnākdama nogāzās uz kucēnu mugurām. Tediš viņus izglāba: paķēra katru savā padusē un aizstiepa uz malkas šķūnīti, aiztaisīja durvis un teica:

— Tagad sēdiet un gaidiet, kamēr vecmāmiņa nomierinās!

Tur tad arī Tipsis un Topsis nodzīvoja līdz vakaram. Saprotams, ne jau nu bez darba. Viņi izvalkāja īso plīts malku pa visu šķūni, saplucināja kādu vecu grozu, izpostīja vistu perēkli, beidzot izkasīja smiltīs lielu bedri un abi tur aizmiga. Protams, bez vakariņām.

KATRAM SAVS DARBS

Tas viss notika vasarā.

Bet rudenī Tedis sāka iet pirmajā klasē. Uzvilka garās bikses, paņēma somu un Tipsim un Topsisim ne virsū neskatījās. Bet abi draugi to ļaunā neņēma.

— Nu jau liels puisis, skolnieks! Nebizos vairs pa mežu ar suņiem, — vecmāmuļa sēriģi prātoja, noskatīdamās, kā tēvs pirmo dienu aizved zēnu jaunajās gaitās.

Tipsis un Topsisim klusēja, melnos purniņus uz skolas pūsi pagriezuši, un aiz cienības pret Tedi un viņa skolu nedrīkstēja ne asti pakustināt. Tas tikai ir kaut kas — skola!

Droši vien tas ir kaut kas labāks par desas ādiņu un labāks par to bezkaunīgo vāverēnu, kas tīšām kaitināja abus suņus tepat ceļmalas lazdās un rokā nekad nedeīvās. Jā, skola! Tā nav priekš suņiem.

— Suņiem savs darbs — māju sargāt un govīs ganīt! Protams, ir arī medību suņi un vēl milicijas suņi, — vakar Tedis paskaidroja Topsim un Tipsim. — Bet cilvēkam ir jābūt skolā. Un kārtīgi jāuzvedas. Un zobi jātīra, — nopūtās Tedis.

Par to uzvešanos kucēni saprata, bet par zobu tīrīšanu — nekā. Zobi ir kaulu graušanai. Bet Tedis saka — jātīra!

KO NEDRĪKST AIZMIRST

Beidzot Tedis ir sagaidīts. Tur jau viņš nāk pār kalnu, somu pa roku galam vīcinādams. Tipsis un Topsis metas draugam pretī. Nu tikai sāksies dzīve!

Pēcpusdienā viņi visi trīs, tāpat kā agrāk, skraida ap ozoliem, grauž zīles, trenkā siļus un žagatas. Vakarā gan māte prasa:

- Dēliņ, vai tu izmācījies?
- Jā, mammuk! Mums jau nekas nebija uzdots!
- Paņem nu ābeci! Palasīsim abi! Parādi, ko proti!
- Vai! Grāmata aizmirsās skolā!

Tipsis un Topsis saskatās un klusām aizšmauc pagultē. Viņi zina, ka ir dažas svarīgas lietas, ko nekad nedrīkst aizmirst:

Cāļus kost nedrīkst.

Kurpes grauzt nedrīkst.

Istabā riet nedrīkst.

Un, ja to aizmirst, tad var iznākt sāpīga smilkstēšana. Bet kā ir ar grāmatām? Vai tās drīkst aizmirst skolā?

— Tipsi, kā tu domā? — jautā Topsis.
— Nezinu, Topsis... — čukst Tipsis. — Es neesmu skolā
gājis.

PALĪGI

— Mums skolā teica, ka katru vakaru jātīra apavi! — jau
pa gabalu sauc Tedis un raisa vaļā zābaku saites, virtuvē
viņš nomet somu un noaun vienu zābaku.

— Vecomāt, kur ir birste? Kur ir birste! Kur ir birste! —
viņš dziedādams lēkā uz vienas kājas un vīcina pa gaisu zā-
baku.

Tipsis un Topsis jau taisās viņam palīdzēt. Oi, arī viņi prot
tikpat labi lēkāt un klaigāt. Viens jau paķer zobos skalu paga-
līti, otrs kartupeli un metas klāt Tedim.

— Bet vai tev skolā neteica, ka vispirms jāizmācās, kad pārnāk mājās? — vecmāmiņa atgādina.

— Ā, pareizi! Tā teica gan!

Tedis nomet zābaku zem virtuves galda un iet istabā. Tur viņš novelk arī otru zābaku un pasper zem gultas.

— Vai tev skolā neteica, ka drēbes un apavi vienmēr jānoliek savā vietā? — durvīs atkal parādās vecmāmiņa.

— Man jāizmācās! — norūc Tedis. Pēc tam viņš novelk zeķes un sauc.

— Tipsi, Topsis! Še, aiznesiet uz mūrīša! Man nav laika, man jāizmācās!

Tipsis un Topsis ļoti saudzīgi paņem katrs savu zeķi un aizstiepj. Uz mūrīša uzlikt viņi neprot, atstāj turpat zemē un ar cieņu noskatās uz savu darbu.

ZĀBAKI PAZUDUŠI

Otrā rītā Tedim nav neviena zābaka. Un zeķu arī nav.

— Vai es tev neteicu — noliec! — pūš vecmāmiņa, palīdzēdama meklēt.

— Es noliku, — atbild Tedis.

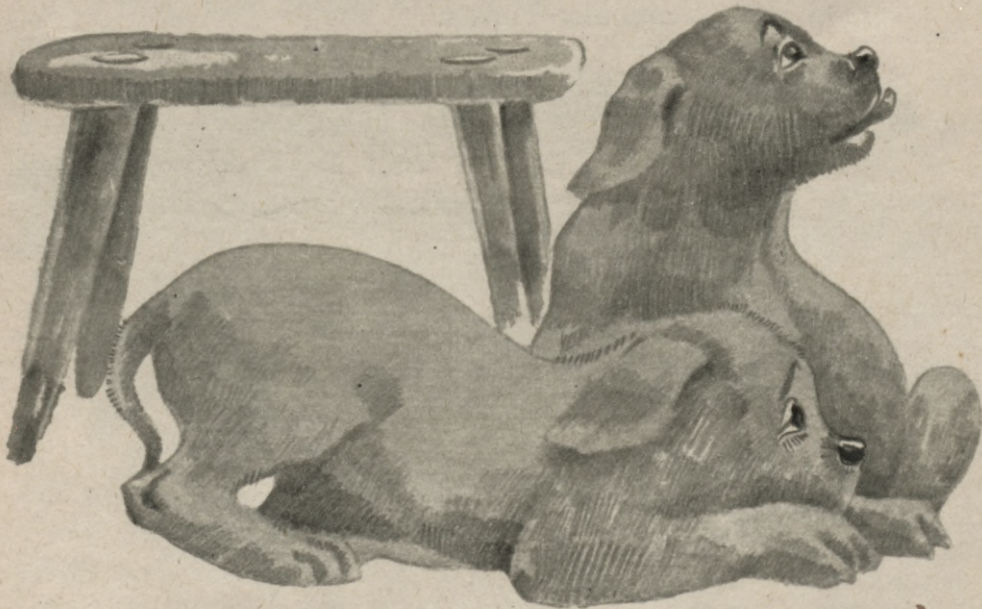
— Kur noliki?

— Tepat kaut kur, — zēns grozās pa istabas vidu.

— Nu, tad atkal tie suņi būs aizvilkuši! — dusmīgi nosaka Teda māte. — Posts vien ir ar viņiem. Tipsi, Tpsi! Tipsi, Tpsi! — viņa dusmīgi sauc un meklē žagaru.

Abi sunēni, grīdai pieplakuši, lēni lien pie saimnieces kājām, mazās astītes no bailēm trīc.

— Še tev, Tipsi! Un še tev, Tpsi! Neaizmirstiet, ka nevar aizmigt zābakus un zeķes. Tedis ir skolnieks, ko viņš tagad lai dara. Nokavēs vēl stundas!

KAS VAINĪGS?

Abi draugi smilkst un kauc, bet Tedis pagriež muguru un kaut ko meklē pa somu.

«Kāpēc viņš šoreiz mūs nepaglāba? Kāpēc neteica, ka mēs nemaz...» domā Tipsis un Topsis un palien zem kāpnītēm istabas priekšā. Divi melni purniņi ieraujas dziļāk patrepē, kad tiem garām aizsteidzas jauni, brūni zābaki.

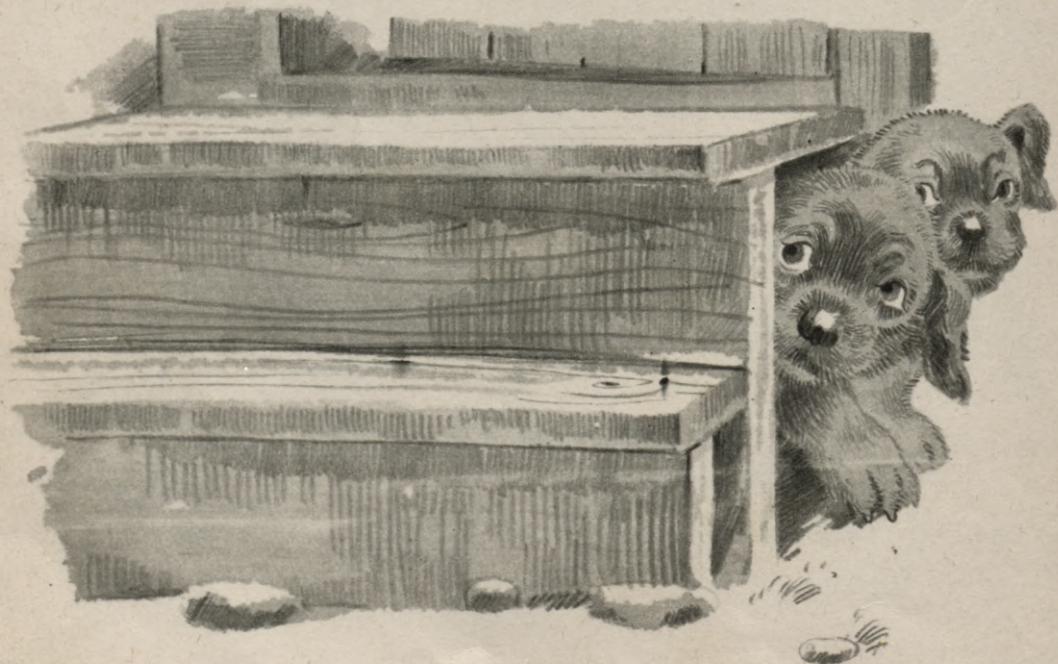
— Vai mēs esam vainīgi, Tipsi? — prasa Topsis un ar ķepu rauš no vaigiem asaras.

— Nezinu, Topsi! Nevaram zināt, jo neesam jau gājuši skolā. Ja jau kāds saka, ka esam vainīgi, tad varbūt arī esam.

— Ka tik Tedis nenokavētu stundas! — Tipsis ar Topsi nopūšas un aizskrien lazdu kalniņā paklausīties, vai jau nezvana. Nē, nezvanīja.

— Labi! — saka Tipsis.

— Labi gan! — piebalso Topsis.

SVEŠĀ VĀVERE

Visaugstākajā lazdā Tipsis un Topsis ierauga svešu vāveri. Tā nav brūna, bet tīri sirma. Tāda te nekad nav redzēta. Visu vasaru lazdās lēkāja tāda brūna, bezkaunīga un kaitināja draugus. Ne Tipsis ar Topsi, ne Tedis nevarēja viņu noņert. Tā pašūpoja tikai asti un aizlaidās, bet draugi skrēja, mēles izkāruši.

— Vau! — uzrunā Tipsis sirmo.

— Au! — piebalso Topsis.

— Ķiu! Ķiu! Ķiu! — atbild vāvere un iemet ar rieksta čaulu vienam sunēnam pa degunu. Nu Tipsis un Topsis pazīst — tā ir tā pati vāvere, kas te skraidīja vakar un aizvakar.

— Vau! Kāpēc tu esi tā pārgērbusies? — jautā Tipsis.

— Ķiu! Es taisos uz ziemas balli! — atbild vāvere.

— Kad tā būs? — grib zināt Topsis.

— Tad, kad sniegs sāks deļot.

— Bet kad tas sāks deļot?

— Un tu nezini? Ak tu muļķa suns! — vāvere atkal met ar čaumalu, bet kucēni pamanās tālāk no lazdas. Vienmēr viņa paliek tā gudrā, kaut gan viņai nav ne tik stipru zobu kā Tipsim un Topsim, ne tik laba drauga kā Tedis.

KAS IR SKOLA?

— Bet vai tu zini, kas ir skola? — ieprasās Tipsis. Viņam ļoti gribas palepoties vāveres priekšā.

— Jā! Vau! Tu zini? — piebalso Topsis. Vāvere klusē. Droši vien viņa tādu vārdu dzird pirmo reizi.

— Skola, redzi, ir tāda māja, kur zvana un kur jāslauka kājas, — lepni paziņo Tipsis.

Topsis aizelsies turpina:

— Skolā ir tāfele, un tur ir jātīra zobi... Un melot tur nedrīkst... — Topsis nobeidz un paskatās uz brāli: varbūt tas vēl kaut ko atcerēsies? Jā, Topsis atceras:

— Un jaunie zābaki ir jānoliek kārtīgi un, kad paēd, tad jāsaka — paldies...

— Jā, un skriet tur nedrīkst kā suņi...

— Un lēkāt kā vāveres arī nedrīkst... Visiem jāstaigā godīgi, citādi var uzskriet...

— Kokam . . . bailīgi piebilst vāvere.

Tipsis un Topsis iesmejas.

Muļķa vāvere! Skolā nemaz nav koku. Tur ir tikai skolo-tāji. Un zupa tur ir . . .

— Un zvans . . . Un citreiz kartupeļi ar mērci . . .

— Un soli, Tipsi, tu aizmirsi! Soli tur ir!

— Un tur lietus uz galvas nelīst . . . Jā!

— Un sūdzēties — tas nav labi . . .

— Bet vai rieksti tur ir? — grib zināt vāvere.

— Nnnē . . . Topsis, vai tur ir rieksti?

— Nē, tur ir tinte . . .

— Un saldaiss trīsreiz nedēļā . . . Jā!

— Nu? — Tipsis un Topsis abi reizē paceļ purnus uz augšu. — Vai tagad tu zini, kas ir skola?

— Un mūsu Tedis iet skolā. Jā!

Nu viņiem nav vairāk ko teikt. Lielie, gudrie suņi abi reizē pagriežas un pavisam lēnā un cienīgā gaitā dodas prom, augstu cilādami savas līkās kājas. Bet vāvere no brīnumiem ir kļuvusi mēma.

TĒVS MEKLĒ SIKSNU

Kādu dienu Tedis no skolas atnāk pavisam savāds. Kājas tā vien šļūceniski pa zemi velk un zābaku purnos vien skatās. Tipsis ar Topsi, kā parasts, skrien viņam pretī, lēkā, laizās un sauc «au» un «vau». Bet Tedis pagrūž abus nost un aiziet garām kā nedzīviem kurmju rakumiem.

Mājās sākas visādi nedzirdēti trokšņi. Māte baras, tēvs meklē kaut kādu tur siksnu, bet vecmāmiņa ar Tedi raud. Vecmāmiņa klusiņām plīspriekšā slauka acis, bet Tedis elso tā, ka ārā pie suņu būdas var dzirdēt. Tipsim ar Topsi no bailēm purniņi kļūst auksti.

— Tipsi, brālīt, atzīsties, vai tu to tēva siksnu esi aizvilcis?
— Nē, Topsi! Nudien neesmu! Bet ko tu pats tur vakar grauzi? Topsi, Topsi, atzīsties, ja tu atceries. Un, ja neatceries, tad arī labāk atzīsties.

Abi suņi nesaprot, kā labāk atzīties un izlūgties žēlastību:

vai skaļi gaudojot vai klusi smilksnot. Beidzot tēvs atrod meklēto siksnu sev ap vidu, bet nezina kādēļ neņem nost, tikai tausta sprādzi zem svārkkiem un dusmīgi skatās uz Tedi.

DIVNIEKS

— Kas tad tur cits bija sagaidāms, ja nemaz nemācās, — saka tēvs.

— Vakar atkal visu pēcpusdienu ar tiem suņiem vārnas trenkāja, — piebilst māte. — Vai tad tu, Tedi, nemaz nesa-proti, ka esi skolēns un nevari tā skraidīt kā agrāk. Tev jau nav vairāk prāta kā Tipsim un Topsim. Un skolotāja katru dienu saka, ka jā mācās.

Bet vecmāmiņa aizstāv Tedi.

— Ko nu visi viņam uzbrūkat! Viņš jau vēl nesajēdz, kas tas divnieks tāds ir. Cik tad tur tā puisīša, cik tā prātiņa.

Tedis tūlīt pārstāj elstot un ieklausās, ko runā lielie cilvēki.

— Topsis, bet vai tu saproti, kas tas divnieks tāds ir? Ko? — čukst Topsis, degunu brāja ausī iebāzis.

— Nezinu. Bet tas droši vien ir kaut kas briesmīgs...

— Vai tu domā, ka briesmīgāks par slotu?...

— Un briesmīgāks par to lielo vaboli, kura tev ieķērās purnā un, tu nekādi nevarēji vaļā tikt?...

— Vaiīī! — iesmilkstas Topsis. Viņš to labi atceras.

— Bet varbūt divnieks ir tik briesmīgs kā peļu slazds, kur es vasarā iebāzu kāju? — Topsis nolaiza ķepu.

Abiem sunēniem no briesmām spalva uz muguras saceļas stāvus.

— Vai zini, Topsis, aiziesim pie Teda paskatīties. Es gribu redzēt, kāds tas divnieks ir...

— Neiesim vis, Topsis! Skolēnu nedrīkst traucēt, kad viņš mācās. Redzi, cik viņš mierīgi sēž!

TEDIS MĀCĀS

Jā, to Tipsis un Topsis saprot, ka skolēnu nedrīkst traucēt, ja tas mācās. Tāpēc viņi noliek melnos purniņus uz ķepām, guļ tik klusi kā malkas pagales kastē un skatās, ko Tedis dara. Tas nu ir kaut kas nedzirdēts! Tedim ir tik nopietna, pat barga seja. Tipsis un Topsis mēģina savilkt tādas pašas krunkas pierē. Tedis paskatās griestos. Tipsis un Topsis arī. Tedis pagriež galvu pret logu. Abi kucēni dara to pašu. Tedis kustina lūpas. Tipsis un Topsis arī. Tedis pašūpo vienu kāju zem galda, pašūpo otru. Tad viņš atsperas ar abām kājām pret sienu un cenšas apgāzt krēslu. Bet tas ir pamatīgs, negāžas, kaut gan ņirkst visos četros stūros. Nu Tedis paņem zīmuli, pakāpjas uz galda malas un palīdz zirneklim iedzīt mušu tīklā. Tīkls ir liels un zirneklis milzīgs, un muša ilgi spiedz un spārdās. Tipsim un Topsim jau kļūst nēmierīgs prāts.

Beidzot Tedis izvelk no kabatas gumijas diegus un sāk tīt tintes pudelei ap kaklu. Ar vienu roku viņš pietur galiņu, ar otru pavelk pudeli uz galda vidu, tad palaiž to vaļā, un tā pati atkal aizskrien uz malu. Tipsis un Topsis, elpu aizturējuši, skatās. Nu tā tik ir mācišanās! Rīt viņi to noteikti pastāstīs vāverei lazdu kalniņā, lai viņa no brīnumiem vai zemē nokrīt. Jā, tas Tipsim un Topsim būtu īsti pa prātam.

TEDIS RAKSTA

Kad virtuvē ienāk māte un sāk grabināties gar spaiņiem, tad Tedis ķeras pie rakstīšanas.

— Nu tikai būs! — čukst Tipsis Topsim. Viņi abi iegrozās tā, lai labi varētu saredzēt, kas notiek uz galda.

Tedis paņem burtnīcu, attaisa tintes pudeli un tad sāk

meklēt spalvaskātu. Meklē somā, uz loga, uz galda, zem spilvena.

— Tipsi, atzīsties ar labu, vai tu neesi aizvilcis? — čukst Topsis.

— Nudien neesmu. Bet tu pats? Neliedzies, Topsis!

Spalvaskāts atrodas bikšu kabatā, spalva svārku kabatā.

Tipsis un Topsis ir priecīgi, ka viņi nav vainīgi. Un rakstīšana var sākties. Tedis iekož spalvaskāta galu zobos un ilgi groza galvu un šķirsta burtnīcu. Tipsis un Topsis jau nobijušies, ka būs atkal kaut kas pazūdis. Tedis iemērc spalvu tintē un vēl niknāk sāk graužt spalvaskātu. Zaļais gals jau ir kļuvis pavisam balts un plakans. Koka skabargas izplētušās uz visām pusēm.

— Laikam garšīgs, Topsis! — Tipsis nolaizās un atceras, ka pusdienas sen jau garām.

— Jā, — Topsis arī tā domā. — Laikam tādas kā eglītes konfektes. Tās garās, ar bārkstiņām galā...

Tai brīdī uz lielceļa taurē mašīna. Tedis nomet spalvaskātu, atgrūž krēslu un izskrien. Durvis aizcērtas tik ātri, ka Tipsis ar Topsi nepaspēj izšmaukt zēnam pakal.

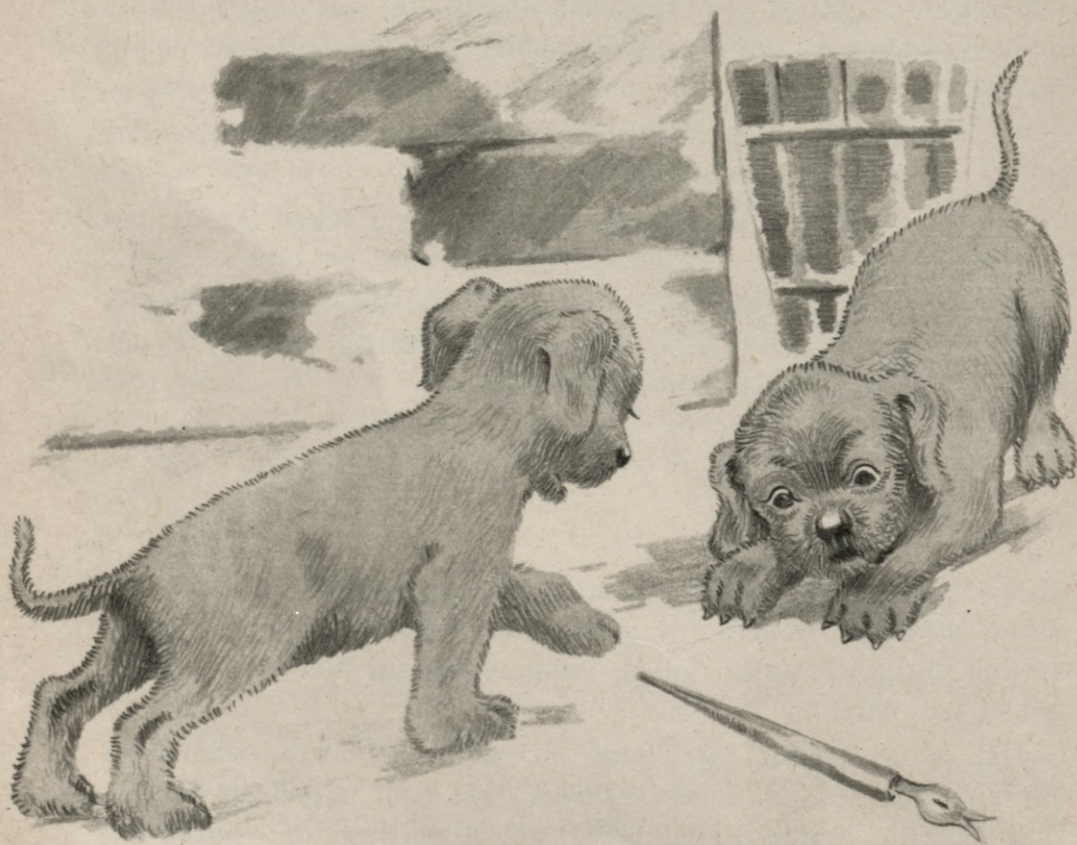
GARŠĪGS GAN

Tedis ir prom, bet spalvaskāts, jaunais, zaļais spalvaskāts, vienu brīdi guļ mierīgs uz galda, tad apdomājas un sāk vien velties uz malu. Veļas, veļas, veļas, veļas un beidzot — paks, nokrīt uz grīdas.

Tipsis un Topsis satrūkstas un pakāpjas divus soliņus uz durvju pusi. Lielās ausis saslējuši, abi suņi skatās uz jocīgo spalvaskātu. Redzi, kāds! Sāks vēl kustēties un velties pa grīdu!

Brīdi viņi stāv mierīgi un uzmana zaļo blēdi. Ja nu viņš sadomājis bēgt kaut kur tālāk, tad jāķer un jātur ciet. Ar ko tad Tedis rakstīs, kad atnāks?

Bet zaļais laikam ir nosities, jo nekustas. Tipsis divas reizes uzmanīgi apiet tam apkārt. Topsis pieliek purnu pavisam tuvu un aposta. Tipsis pakustina to mazliet ar ķepu un atlec nost. Ja nu tagad vēl spalvaskāts nekustas, tad nav vairs ko baidīties no tā. Topsis pirmais to paņem zobos un mazliet pagrauz. Garšīgs gan. To pašu atzīst arī Tipsis. Bet vai tad viņi drīkst apēst

tik labu spalvaskātu? Tas taču nav nekāds koka gabals, bet skolnieka spalvaskāts. Un gan jau Tedis zinās, ko ar to darīt. Ja vajadzēs, gan jau viņš pats to sagrauzīs.

DRAUGS JĀGLĀBJ

Otrā dienā Tedim atkal divnieks!

Vecmāmiņa saka, ka esot vēl lielāks nekā tas pirmais. Un tad vēl skolotāja atrakstījusi vēstuli, ka Tedis nemaz, itin nemaz nemācoties.

To nu nespēj izturēt pat suņa sirds.

Kas gan tā par skolotāju, kas tā var apvainot Tedi. Kā viņa var teikt, ka Tedis nemaz, itin nemaz nemācās. Tipsis ar Topsi taču vakar visu laiku sēdēja zem galda un redzēja, ka viņš mācījās. Viņi ļoti labi atceras.

Māte atkal rājas, un vecmāmiņa slauka asaras. Bet tēvs saka, ka no Teda cilvēks neiznākšot, ja viņš nemācīšoties.

To nu Tipsis un Topsis vairs nespēj paciest. Viņi abi izskrien istabas vidū un iekliedzas pilnā balsī:

— Au, vau, vau! Au, vau, vau! Tas nav taisnība, nav taisnība! Tedis visu vakaru mācījās!

Bet neviens Tipsi un Topsi neuzklausa.

Tāpēc viņi abi rīt dosies uz skolu. Ies un pateiks skolotājam taisnību. Nevar taču labāko draugu atstāt nelaimē. Vai ne?

PIE FRIZIERA

Tai rītā Tipsis un Topsis pieceļas ļoti agri, reizē ar Ledu, kad tā dodas ganos. Abi skrien uz teļu aploku. Pats mazākais telēns žēli noskatās pakaļ tukšajam piena spainim, ko aiznes

Teda māte. Viņš gan vēl izdzertu divus tādus traukus silta, putaina dzēriena, bet kas nu dos. Atliek tikai nolaizīties.

Tipsis un Topsis pieiet telēnam klāt un pieklājīgi saka:

— Labrīt, brūnīt! Lūdzu esi tik labs — uzfrizē mūs abus!
Mēs ejam uz skolu.

— Nūūū! Uz skolu? — brīnās telēns.

— Nu, tu jau nezini, kas tas ir, — piebilst Tipsis.

— Bet nu pasteidzies, lūdzams, lai mēs nenokavējam.

Telēnam tas nav divreiz jāsaka. Viņš velk ar plato, ^{aso}

mēli no deguna līdz ausīm. Vienreiz Tipsim, otrreiz Topsisim. Un tad atkal Tipsim un atkal Topsisim. Drīz vien abiem «skolniekiem» galvas ir nolaizītas gludas, slapjas un spīdīgas. Vēl mazliet jānogludina spurainās muguras, un tad viņi var iet. Jāpasaka tikai vēl paldies. Un tad — uz skolu!

STEIGĀ KAUT KAS AIZMIRSĀS

Pāri lazdu kalniņam Tipsis un Topsis iet pavisam lēni. Gludās galvas abi ir pacēlušī augstu pāri kaķpēdiņām. Rasaini zirnekļu tīkli no smilgām krīt acīs un tinas ap deguniem, bet viņi tikai nošķaudās un iet tālāk. Kājas liek abi reizē. Kad Tipsis liek labo, arī Topsis labo. Kad Topsis sper kreiso, Tipsis arī tāpat. Purni abiem pagriežti uz skolas pusi.

Te priekšā no lazdas nolec vāvere un tā vien šūpo sirmo asti un mirdzina melnās acis. Bet Tipsis un Topsis uz viņu pat nepaskatās. Nu, lai viņa ir vāvere! Nu, lai viņai ir jauns kažoks! Nu, lai lēkā vien, mulķe, tepat deguna galā. Tas viss ir nieks, ja Topsis un Tipsis ir nolēmuši iet uz skolu. Tad nevar klaiņot un skatīties apkārt, tad ir jāiet pa taisnāko ceļu un jāklausās, vai skolā jau nezvana. Ja zvana, tad var laisties arī skriešus.

Bet vāvere atkal nolec uz celiņa un kaitinā abus nopietnos gājējus.

— Klausieties, suņi! Jūs esat nepieklājīgi suņi! Neprotat labrītu pateikt!

— Mums nav laika! Mēs ejam uz skolu! — atbild Tipsis un Topsis un soļo tālāk. Bet vāvere tīšām kaitina:

— Ko jūs skolā darīsiet, tādi nepieklājīgi suņi? Ķiu! Ķiu! Nemāk labrītu pateikt!

Tipsis paskatās uz Topsi un Topsis uz Tipsi.

— Labrīt, vāvere! — viņi saka abi reizē. — Lūdzu, atvaino, mēs aizmirsām pateikt. Mēs gribējām, atpakaļ nākot, teikt.

— Atpakaļ nākot, jau būs jāsaka — labdien!
Atkal tā vāvere izrādās gudrāka!

NEVIENA SUŅA

Skolā Tipsis un Topsis ļoti nobīstas. Tur ir pilns ar puikām un meitenēm, bet neviens suņa. Bērni visi gludām galvām, baltām apkaklītēm. Visās malās tā vien dzirdi, zvana kā ar zva-

niem — labrīt, labrīt! Bet suna — neviena. Un skolotāju — pilns! Ar brillēm un paši ar savām acīm, ar portfeļiem un grāmatām, ar melniem ķiteļiem un ar globusiem. Un visi no rīta tā vien smaidīdami staigā. Kā gan var zināt, kura ir tā nejaukā, kas Tedi liek nepelnītos divniekus. Un vēl vēstules raksta!

Ķaut kur starp bērniem Tipsis un Topsis pamana arī Tedi. Kad atskan zvans un visi saiet klasē, reizē ar skolēniem iešmauc arī divi mazi suņi un pavisam klusi apsēstas zem pēdējā sola.

Tipsis un Topsis nepaspēj ne apostīt, ne apskatīt, kas tas par lielu, melnu dēli pie sienas un kas tie par baltiem kumosīņiem turpat blakus kastītē, kad ienāk skolotāja.

Bērni pieceļas kājās. Tipsis un Topsis arī. Kucēni ir priecīgi, ka viņi jau tik daudz prot.

BURVJU SPOGULIS

Bērni skaita dziesmiņas, lasa, raksta un rēķina. Bērni kājas tur mierīgi, bet paceļ tikai rokas. Tad skolotāja viņus izsauc. Bet Tedis?

Tipsis un Topsis visu laiku skatās uz savu draugu.

Tedis visu dara otrādi: kustina abas kājas, bet rokas nemaz.

— Vai tu, Tedi, atkal neiemācījies? — jautā skolotāja.

— Es mācījos . . . — čukst Tedis.

Tipsis piegrūž Topsisim saltu degunu:

— Topsis, kāpēc Tedis tik klusi runā? Mājā viņš tā kliedz, ka bezdelīgas bēg no perēkļiem laukā.

— Es jau zinu, kā tu mācījies. Grāmata priekšā, bet acis pa logu laukā . . . — saka skolotāja.

— Nebija vis tā, — čukst Tipsis, — acis arī bija istabā! — Bet skolotāja to nedzird.

— Tu skatījies apkārt, grūstīji krēslus, ķēri mušas . . .

Vai tad tā ir mācīšanās?

Tipsis un Topsisim lielās ausis saslēnas. Nudien viņa visu ir redzējusi! Bet vai tad tā nav mācīšanās?

— Mēs norunājām, ka stāstiņš jāizlasa desmit reizes. Un skaļi jālasa. Bet tu tā nedarīji.

— Patiesi, Topsis! Nu kā viņa visu var zināt?

— Viņai droši vien ir burvju spogulis. Un ar to var visu redzēt, — čukst Topsis, pavisam pie zemes pieplacis.

— Bet tad jau, Topsis, mēs te neesam vajadzīgi. Tad jau viņa pati visu zina. . .

— Zina gan. . . — prātīgi nolemj Tipsis un Topsis.

Jā, tad jau viņi var būt tik gudri, tie skolotāji, ja viņiem ir tādi spoguļi.

JA BŪTU . . .

Ja Tedim būtu tāds spogulis, tad viņš tikai mazlietiņ šodien pamestu aci un tūlīt redzētu, kā tur īsti bija tā dziesmiņa, tā rinda, kuru viņš nepavisam nevarēja atcerēties. Un tad viņš paskatītos un redzētu, kurā upē ir zivju, ka biezs, un tur arī iemestu makšķeri ar pieciem āķiem. Un pie visiem uzreiz pieķertos lidaķās.

Tedis redzētu, kur ir mēža pīles perēklis, Ledai nebūtu jāskrien pa purvu ar slapju vēderu, to meklējot.

Bet, ja Tipsim un Topsisim būtu tāds spogulis, tad viņi būtu visgudrākie suņi pasaulē. Tad viņi tagad paskatītos, ko dara lielīgā vāvere. Un, ja viņa pati ar labu nedotos rokā, Tipsis un Topsis paskatītos, kur viņai ir nolikti ziemas riekstu krājumi. Riekstus viņi izēstu, bet žāvētās sēnes neēstu. Tipsis un Topsis zina, ka sēnēs jau otrajā dienā iemetas tārpi. Bet muļķa vāvere tās grib saglabāt visu ziemu! Nu, paldies par tārpiem! Tipsis un Topsis tad vienreiz būtu gudrāki par viņu.

Ai, kaut tikai viņiem par visiem trim būtu vismaz viens tāds burvju spogulis!

KURŠ GRAUZA?

Tā sapņodami par brīnišķīgo spoguli, Tipsis un Topsis nemana, ka pienākusi nākošā stunda.

— Rakstīšana! — sačukstas bērni. Un visiem rokās skaisti spalvaskāti — zili, zaļi, sarkani.

«Droši vien tie ir cits par citu garšīgāki!» domā Tipsis. Viņš to grib pateikt Topsim, bet baidās pakustēties. Skolotāja savā spogulī vēl var ieraudzīt, ka zem beidzamā sola kaut kas kūņojas.

Labi, ka viņa šoreiz neskatās spogulī, bet burtnīcās. Bērni tās ir atvēruši un nolikuši uz solu galiem.

— Skaisti! Glīti! Kārtīgi! — priecājas skolotāja un pasaka katram kādu labu vārdu. Tikai pie Teda sola viņa bēdīgi nopūšas:

— Tev atkal tukša burtnīca, Tedi!

— Lūdzu, skolotāj, es vakar nevarēju norakstīt. Man suņi sagrauzā spalvaskātu!

Nu Tipsis un Topsis vairs ilgāk nevar izturēt. Viņi viens pakaļ otram drāžas laukā no solu apakšas un kliegz, ko māc:

— Au, vau, vau! Au, vau, vau! Viņš melo! Viņš melo! Viņš pats grauza! Pats grauza! Mēs tikai palīdzējām! Mēs tikai pagāršojām!

TIPSIS UN TOPSIS ATZĪSTAS

Troksnis un kņada drīz norimst. Visi skolēni apsēstas. Klases vidū stāv tikai divi nelaimīgi suņa bērni.

Skolotāja dusmīgi skatās uz viņiem abiem un uz zēniem un meitenēm. Tipsis un Topsis arī skatās. Viņi skatās, kurā kaktā ir slotā. Nē, slotas te nav. Bet kur ir žagaru kaudzīte plīts priekšā? Nav. Ne plīts, ne žagaru. Un tas ir ļoti slikti. Tās vismaz zināmas un pierastas lietas. Bet tagad viņi dabūs redzēt kaut ko briesmīgāku.

— Vaiīī! — iesmilkstas Tipsis, aizmiedz acis un nogulstas uz vēdera, lai tad notiek kas notikdams.

Topsis dara to pašu. Bet skolotāja vēl arvien dusmīgi raugās apkārt.

— Zēni, kam pieder šie suņi? — viņa jautā. Neviens neatbild. Tipsis drusciņ paver acis. Nē, nekas nenotiek!

— Zēni, es jautāju, kam pieder šie suņi.

Arī Topsis paver acis. Nu taču Tedi tūlīt celsies un nāks, paņems padusē abus savus draugus un paglābs. Ai, cik tad viņi priedīgi smilkstēs un laizīs tam rokas.

Skolotāja jau kļuvusi pavisam nikna:

— Kuram nav drosmes atzīties? Vai tad tie nevienam nepieder?

Kā tad nepieder? Tie taču ir Teda suņi! Teda labākie draugi! —

Tipsis un Topsis trūkstas augšā un, astes priecīgi luncinādami, pieglaužas pie Teda kājām.

— Redziet, bērni, kā iznāk! — saka skolotāja. — Tedis neatzinās, bet kucēni — atzinās, pateica, kam viņi pieder. Kādi jauki, gudri sunēni!

Viņa noglāsta papriekšu Tipsi, tad Topsis un pati tos izlaiž pa durvīm laukā.

IZNĀKS CILVĒKS

Ak, kā Tipsis un Topsis skrēja! Kā viņi laidās no prieka! Viņi vēlās kā gumijas bumbiņas — smilkstēdami un kaukdami un kūleņus mezdami. Viņi ievēlās pelķē, izlēca sprauslodami, ūdeni šķaidīdami, un drāzās taisni dadžu krūmā iekšā. Topsis saķēra Tipša ausi, bet Tipsis Topša ķepu. Tipsis kauca, bet Topsis smilkstēja. Un dadži viņiem salipa apkārt veselām kaudzēm un ausīs pielīda skudras.

Kad viņi bija piekusuši no laimes, tie devās taisni uz lazdu kalniņu, apsēdās kaķpēdiņās, piespieda viens otram siltos sānus un par lielīgo vāveri vairs nelikās ne zinis. Šoreiz viņi paši bija ļoti gudri.

— Ai Tipsi! Vai tu atceries, kā skolotāja par mums teica?

— Viņa teica, ka mēs esam jauki un gudri. . .

— Nē, Tipsi! — Viņa teica — jauki un gudri suņi.

— Jā, tā tik ir skola! Vai nu tu saproti, kas tas ir — skola?

— Bet kā tu domā, Tropsi, vai no Teda iznāks cilvēks vai ne? Atceries, ko tēvs teica?

— Ko tur runāt, Tropsi! Vai tad tu pats to nesaproti? Ja jau Tedis iet skolā, tad agri vai vēlu no viņa iznāks kārtīgs cilvēks.

SATURS

Kas viņi ir	3
Nav ko smilktēt	4
Bezdarbnieki	6
Patikamas atmiņas	7
Katram savs darbs	9
Ko nedrīkst aizmirst	10
Palīgi	11
Zābaki pazuduši	13
Kas vainīgs?	14
Svešā vāvere	15
Kas ir skola?	15
Tēvs meklē siksnu	17
Divnieks	18
Tedis mācās	20
Tedis raksta	20
Garšīgs gan	21
Draugs jāglābj	23
Pie friziera	23
Steigā kaut kas aizmirsās	25
Neviena suņa	26
Burvju spogulis	28
Ja būtu	29
Kurš grauza?	30
Tipsis un Topsis atzīstas	31
Iznāks cilvēks	32

Илзе Индране
ТИПСИС, ТОПСИС И ТЕДИС

—
Латвийское государственное издательство

—
На латышском языке

Ilze Indrāne (Jātniece Undina Jāņa m.)
TIPSIS, TOPSIS UN TEDIS

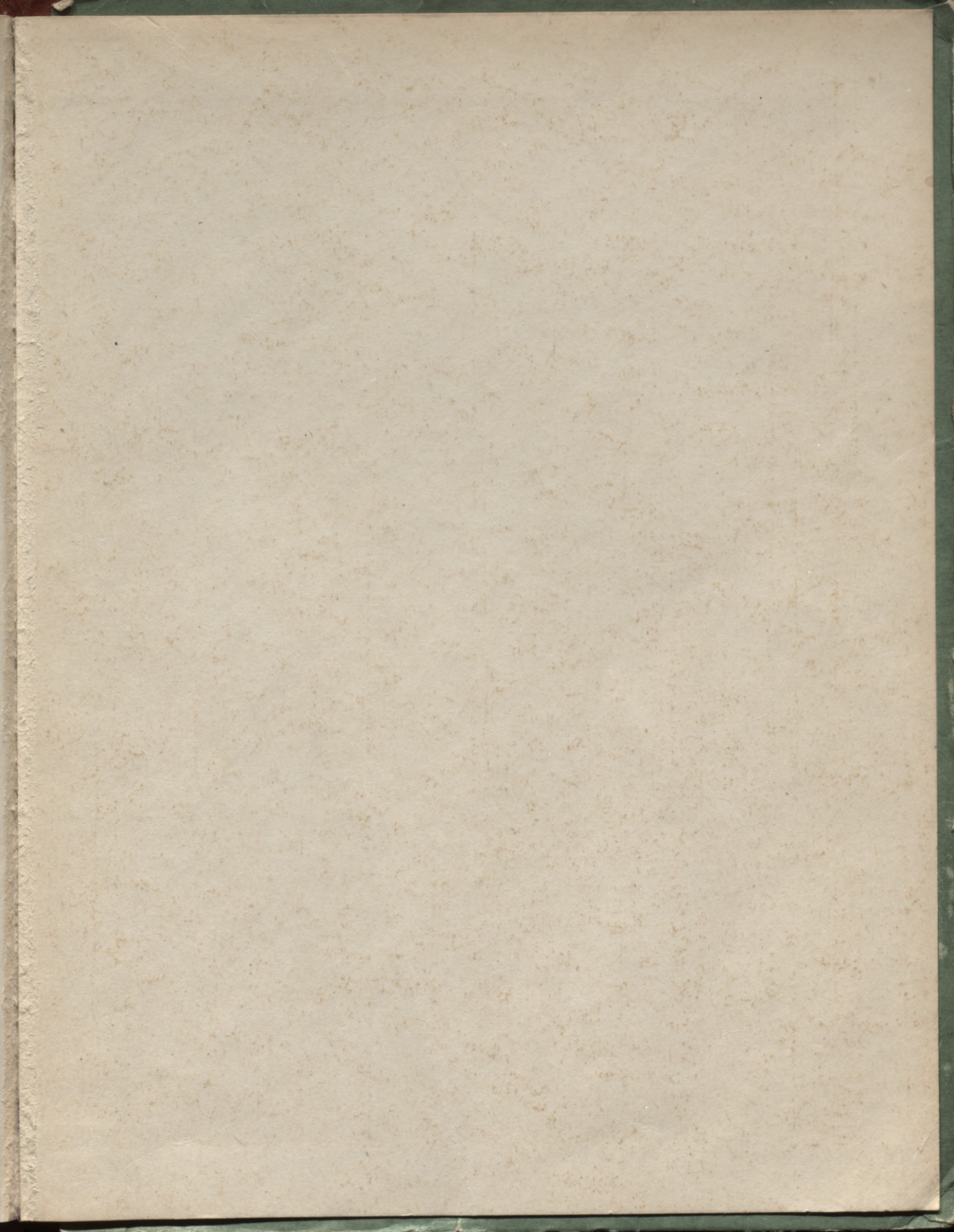
Redaktore A. Sprīvule. Māksl. redaktors I. Zvagūzis.
Tehn. redaktors L. Kīrule. Korektore R. Frankenšteine.
Nodota salikšanai 1960. g. 9. augustā. Parakstīta
iespiešanai 1960. g. 29. oktobrī. Papīra formāts
70×92/16, 2,25 fiz. iespiedl. 2,63 uzsk. iespiedl. 1,89 iz-
devn. l. Metiens 20 000 eks. Maksā 1 rbl. 85 kap.,
no 1. I 1961. g. — 18 kap.

Latvijas Valsts izdevniecība Rīgā, Padomju bulv. 24.
Izdevn. Nr. 13568-J1239. Iespiesta Latvijas PSR Kul-
tūras ministrijas Poligrafiskās rūpniecības pārvaldes
Paraugtipografijā Rīgā, Puškina ielā 12. Pasūt.
Nr. 1014.

L2

121

9

12/1

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306015895

1 rbj. 85 kap.

No 1961. g. 1. I — 18 kap.